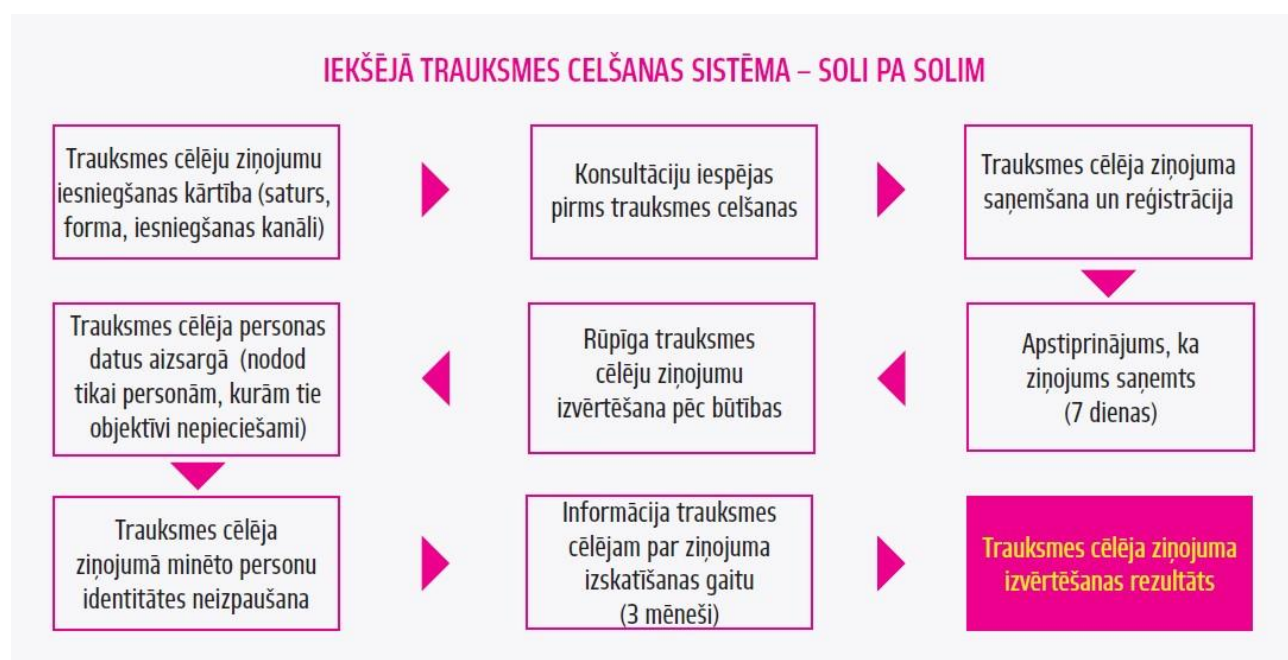

KAS IR TRAUKSMES CELŠANA?¹

Iekšējās trauksmes celšanas sistēmas būtība – ikviens organizācijā nodarbinātais var informēt par kādu iespējamu, sabiedrībai būtiskas intereses skarošu pārkāpumu šīs organizācijas darbībā, lai to laikus novērstu, pirms apdraudēta organizācijas reputācija, tai radušies zaudējumi vai tiek iesaistītas kompetentās valsts institūcijas.

TRAUKSMES CELŠANAS PROCESA APRAKSTS

IEKŠĒJĀS TRAUKSMES CELŠANAS SISTĒMAS VISPĀRĪGIE PRINCIPI

Efektīvas iekšējās trauksmes celšanas sistēmas izveidē un pilnveidošanā ievēro šādus 10 vispārīgos principus:

Trauksmes celšanas veicināšana. Organizācija atbalsta un veicina godprātīgu trauksmes celšanu par iespējamiem pārkāpumiem tās darbībā, nevis attur no tās.

Trauksmes cēlēja identitātes neizpaušana. Trauksmes cēlētājam jābūt drošam – organizācija neizpauž ziņas par to, kurš ir cēlis trausmi par pārkāpumiem.

Godprātīga un atbildīga ziņošana. Trauksmes cēlētājam jāziņo godprātīgi par iespējamiem pārkāpumiem, neuzņemoties atbildību par sniegtās informācijas patiesumu, tomēr atbildīgi izvērtē, cik tā ir patiesa un uzticama.

Neiecietība pret represijām un aizsardzība. Organizācija nepieļauj, ka darbiniekam, kurš cēlis trausmi, tā dēļ jācieš no represijām vai nosodošas attieksmes.

¹ Apraksta sagatavošanā izmantotas 2019.gada 17.aprīļa Valsts kancelejas izdotās „Labās prakses vadlīnijas iekšējās trauksmes celšanas sistēmas izveidei”.

Pieejama kārtība. Ir viegli pieejama un saprotama kārtība, kādā celt trauksmi šajā organizācijā. Tā ietver skaidrojumu, kādos gadījumos celt trauksmi iekšēji, bet kādos – ārēji.

1

Ziņojumu izvērtēšana. Trauksmes cēlēju ziņojumi tiek reģistrēti un rūpīgi un atbildīgi izvērtēti. Atklājot pārkāpumu, seko atbilstoša rīcība.

Līdzdalība. Iekšējā trauksmes celšanas sistēma – jauns rīks, kas veicinās ikviena iesaisti savas organizācijas darbībā un attīstībā.

Atgriezeniskā saite. Trauksmes cēlējs saņem apstiprinājumu un informāciju par ziņojuma izskatīšanas gaitu.

Samērīgums. Iekšējo trauksmes celšanas sistēmu veido atbilstoši organizācijas lielumam un darbības specifikai, tostarp iespējamiem riskiem.

Labāka korporatīvā pārvaldība. Iekšējā trauksmes celšanas sistēma ir organizācijas pārvaldības un iekšējās kontroles rīks, kas palīdz tai laikus novērst pārkāpumus.

TRAUKSMES CĒLĒJS

Trauksmes celšanas likuma 1. panta pirmās daļas 4. punkts:

“**TRAUKSMES CĒLĒJS** — fiziskā persona, kura sniedz informāciju par iespējamu pārkāpumu, kas var kaitēt sabiedrības interesēm, ja persona šo informāciju uzskata par patiesu un tā gūta, veicot darba pienākumus vai dibinot tiesiskās attiecības, kas saistītas ar darba pienākumu veikšanu.”

1. “**.. gūta, veicot darba pienākumus**” – tas nozīmē, ka trauksmes cēlējs sniedz informāciju, kuru guvis darbā saistībā ar darba pienākumu pildīšanu, saistībā ar iecerētā darba izpildi vai par darbu pēc tā paveikšanas. Trauksmes cēlējs ziņo par kādu rīcību, kuru novēro, “esot iekšienē”. Trauksmes cēlējs informācijai par pārkāpumu piekļūst, pildot darba pienākumus (viņam lielākajā daļā gadījumu būs profesionālas zināšanas/izpratne, kas ļaus saprast, ka notiekošais var radīt kaitējumu), vai citu apstākļu dēļ viņam, esot slimnīcā, ir iespēja novērot aizdomīgas darbības.
2. “**.. informāciju uzskata par patiesu**” – tas nozīmē, ka trauksmes cēlējs atbildīgi un godprātīgi izvērtē informāciju, kuru tas norādīs ziņojumā, un, cik iespējams, pārliecinās, ka sniegtā informācija ir patiesa. Trauksmes cēlējs var neapzināti kļūdīties – pastāv iespēja, ka pārbaudes rezultātā pārkāpums netiek atklāts. **Apzināti nepatiesu (melīgu) ziņu sniegšana nav trauksmes celšana un par to var saukt pie normatīvajos aktos noteiktās atbildības.**
3. “**.. par iespējamu pārkāpumu**” – tas nozīmē, ka pārkāpums, iespējams, ir noticis, notiek vai var notikt. Trauksmes cēlējs pauž savas bažas, aizdomas, taču uz viņu negulstas visu pierādījumu iegūšanas slogs. Savukārt “pārkāpums” likuma izpratnē ir tiesību normu pārkāpums, saistošu ētikas vai profesionālo normu pārkāpums.
4. “**.. var kaitēt sabiedrības interesēm**” – tas nozīmē, ka trauksmes celšanas mērķis ir novērst draudus sabiedrībai un informēt par kādu sabiedrības interešu apdraudējumu, proti, tādu rīcību, kuras rezultātā var tikt apdraudēta kāda sabiedrības daļa vai kādas sabiedrībai būtiskas intereses.

Ziņojums par personīgu interešu aizskārumu nav trauksmes celšana. Piemēram, darbiniekam ir strīds ar vadītāju vai viņš nav apmierināts ar saviem darba nosacījumiem un par to ziņo – tā nebūs trauksmes celšana.